

Mózes magára vállalja a felelősséget az aranyborjú bűnéért

„És te parancsold meg Izrael fiainak, hogy vegyenek neked tiszta olajat” (Mózes 2., 27:20)

Szokatlan módon az előző hetiszakasz nem azal kezdődik, mint a Tórában a legtöbb parancs: „És szólt az Örökkévaló Mózeshez mondván”.

Sőt: Mózes neve az egész hetiszakasz során egyetlen egyszer sem szerepel. Nem sokszor fordul elő ez a Tórában.

Az első könyvben persze nem szerepel, hiszen még nem született meg. Ezen kívül az ötödik könyvben van négy egymást követő hetiszakasz (Ékev, Reé, Softim, Ki técé), melyek rengeteg törvényt tartalmaznak. Ezekről eltekintve az előző hetiszakasz, a Tecáve az egyetlen, amiben nincsen benne Mózes neve.

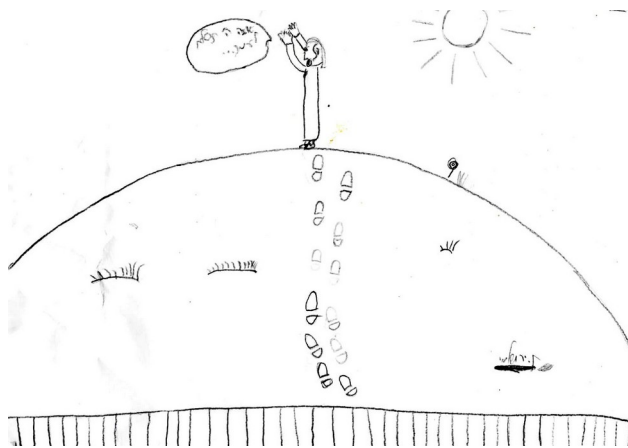
Egy igen mély magyarázat ezt összekapcsolja azzal, hogy a mostani hetiszakaszunkban (Ki tiszá) szerepel az aranyborjú bűne. Ebben Mózes azért fohászokodik, hogy az Örökkévaló bocsásson meg a népnek:

„Ha nem [bocsátasz meg], akkor töröld ki a nevemet a könyvedből, amit írtál.” (Mózes 2., 32:32)

Noha az Örökkévaló ebbe természetesen nem egyezik bele, mégis, amit egy igaz ember mond és kér, az nem múlhat el nyomtalanul:

„Az igaz ember dönt, és a Szent, Áldott Ő megcselekszi.” (Szotá 12a, Jób 22:28 alapján)

Ez a „nyom” pedig az, hogy Mózes neve hiányzik ebből a hetiszakaszból. Azért éppen ebből, mert a lehető legtovább „várakozunk”, amíg csak lehet: majdnem egy egész évet, míg körbe nem érünk a Tórában, és már nem tudjuk tovább halogatni a név elhagyását.

Farnadi-Jerusálmi Temima rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjamin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 130 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása: ortimagazin@gmail.com.

De miért kért ilyet egyáltalán Mózes? Talán elkeseredettségében megpróbálta „megszarolni” a Teremtőt?

Szó sincs ilyesmiről. Mózes felelősségteljes vezető. Arra kapta a megbízatását, hogy a jó úton vezesse a népet.

Sokan ezt félreértik, és azt hiszik, hogy a vezető egy megtisztelt, előkelő ember, aki pénzt és hatalmat kap a tapasztalataiért és a jótanácsaiért. Emiatt aztán sokan irigykednek is a vezetőkre.

Mózesről azonban megtanulhatjuk, hogy mekkora felelősséget jelent valójában a ve-

zetés. Még akkor is, ha olyasvalami történik, amihez Mózesnek semmi köze, ő azt is magára vállalja. Így gondolkodik: „ha mindezt eddig sikeresen vezettem és tanítottam volna őket a jó úton, akkor most nem jutottunk volna idáig.”

Ezt az elvet tükrözi az is, hogy héberül a vezetőt *gádolnak* [*nagy*] is nevezik. A „nagy” ugyanis magában foglalja a többi. Felelőséget érez másokért. Nemcsak amiatt aggódik, hogy a saját cselekedetei jók legyenek, hanem mások cselekedeteiről is azt érzi, hogy része van bennük.

MUSZÁR

Könyvek azoknak, akik nem tökéletesek

„*Én teremtettem a rossz ösztönt [jécer hárá], és én teremtettem a Tórát, ami megóv tőle.*” (Kidusin 30b¹)

A Talmud bölcsei arra tanítanak minket, hogy a Tóra tanulása megment minket attól, hogy rosszat cselekedjünk, a rossz ösztönre hallgassunk. A tórai irodalom azonban igen széles választékot tár elénk. Van a tórai könyveknek egy olyan csoportja, amik kifejezetten ezzel a céllal íródtak. Ez pedig a *muszár* irodalma.

De mi is az a *muszár*? Szó szerinti jelentése: feddés.

Ez elsőre furcsán hangzik: vajon minden nap azt kellene meghallgatnunk, hogy lepszidnak minket?

A Teremtő úgy alkotta meg az embert, hogy amíg kisgyerek, addig képes legyen arra, hogy meghallgassa és megfogadja szülei intését. Később azonban felnő, önálló lesz, és

ezzel egyre inkább elveszíti ezt a nyitottságát.

„*Nagyobb a Tóra a papságnál és a királyságnál. Mert a királyság 30 tulajdonsággal szerezhető meg, a papság 24 tulajdonsággal, de a Tóra 48 tulajdonsággal.*” (Pirké Ávot 6:6)

A Tóra megszerzését segítő 48 tulajdonság egyike: *a feddés szeretete* [*ohév et hátochá-choť*].

Igaz, hogy az embernek természeténél fogva rosszul esik az, ha rosszat kell hallania magáról. Ha viszont képes arra, hogy ezen felülemelkedjen, az egy nagy lehetőséget jelent számára, hogy a fejlődés útjára léphessen.

Számomra a muszár tanulása és szeretete azt jelenti, hogy elfogadom, hogy nem vagyok tökéletes és javíthatok magamon.

1 Ld. még *Misna Berura 1:12*, mely e tanítás alapján megfogalmazza azt a kötelességet, hogy minden nap tanuljunk a muszár könyveiből.

A muszár könyv tanulmányozása abban segít, hogy ad egy egyszerű témát, egy gondolatébresztőt, ami a megtérésre, a javulásra inspirál. Ezáltal minden nap egy kicsit jobb emberré tudok válni, egy adott, konkrét területen javítani. Ezzel könnyebbé és szebbé tehetem a magam és mások életét – azokét, akik velem érintkeznek.

A sokrétű, széles és gazdag tórai irodalmon belül a muszár könyvei egy külön kis csoportot alkotnak. Ez a csoport valamennyire hasonlítható a modern self-help, azaz önsegítő irodalomnak, mely főként Amerikából indult el és igen nagy népszerűségnek örvend.

Elgondolkodtató, hogy vajon miért nevezik úgy, hogy „önsegítő”? Hiszen nem én segítek magamon, hanem a szerzője segít nekem azzal, hogy megosztja velem a tapasztalatait. Talán azért, mert az első lépést nekem kell megtenni: levenni a könyvet a polcról, és elhatározni, hogy beleolvassak.

Ugyanez a helyzet a muszárral is. Nagy értékeket rejtő, jobbára egyszerű és könnyen emészthető gondolatok, melyek akkor fognak feltárulni az ember előtt, ha ezt a legnehezebb, első lépést képes megtenni: a kezébe venni a könyvet és kinyitni.

TÓRATANULÁS

Kétféle tisztaság – az esszencializmus alapján

A legutóbbi alkalommal elkezdtek megfogalmazni azt, hogy hogyan lehet a Tórát az esszencializmus elvei alapján tanulmányozni.

Most foglaljuk össze röviden a legfontosabb elveket és nézzük meg őket egy gyakorlati példán a legutóbbi hetek tórai olvasmányai alapján.

Az esszencializmus három alapszabálya:

1. Megkeresni a sokaságot. A legtöbbször azért veszünk el a tórai szövegekben, mert azok „elárasztanak” minket, első pillantásra összefüggéstelen információk tömkelegével. Az esszencialista azzal kezd, hogy listát készít ezekről, azzal az ambícióval, hogy áttekinthesse az egészet távolról, és megtalálja a mögöttes szervezőelvet.

2. Meglátni a lényegét. Mintázatot, összefüggést keresni. Közös nevezőre hozni a sok különböző részletet, és leegyszerűsíteni az üzenetet. Ez az egyszerűség legtöbbször csak látszólagos. Éppen ez segít abban, hogy

a szöveg legfeltűnőbb furcsaságaira, szokatlanságaira, rejtett mélységeire magyarázatot találjunk.

3. Megmagyarázni a szükségszerűséget. Az (ön)kritikus gondolkodásmód egyik fő jellemzője, hogy nem fogadja el azonnal az első magyarázatot, ami felmerül, hanem megkérdőjelezi azt: vajon valóban ez az egyetlen lehetséges válasz a kérdésre? Ha pedig valóban jó válasz adódik, akkor azt megpróbálja bebizonyítani: miért szükségszerű, hogy így legyen?

Most pedig vizsgáljuk meg, hogyan alkalmazhatóak ezek az elvek a gyakorlatban, a Tecáve hetiszakas első mondatára:

„És te parancsolt meg Izrael fiainak, hogy vegyenek feléd tiszta, megtört olívaolajat világításnak, az örök láng meggyújtása számára.” (Mózes 2., 27:20)

A mondat lényege (esszenciája): Mózesnek olajat kell kérnie a menórához.

Feltűnő furcsaság, eltérés az egyszerűsétől: miért írja úgy, hogy „vegyenek feléd” [vejikchu élechá]?

Sokaság: hol szerepel a Tórában még ugyanilyen vagy hasonló kifejezés?

Csupán egyetlen alkalommal² szerepel a Tórában pontosan ugyanez a kifejezés, a vörös tehén kapcsán:

„Beszélj Izrael fiaimhoz, hogy vegyenek hozzád vörös tehenet, tisztát, amiben nincsen hiba, amin nem volt járom.” (Mózes 4., 19:2)

A „vegyenek” [vejikchu] kifejezés azonban még további 2 helyen szerepel: a közvetlenül ezt megelőző hetiszakaszban (Trumá),

ami felszólít a Szentély építésére (25:2), valamint a peszáchi áldozat kapcsán (12:3).

Mintázat a listában: ezt a négy előfordulást együttesen felsorolva kirajzolódik a közös, *szükségszerű összefüggés:* a peszáchi áldozat, a vörös tehén, a Szentély adományai és a menóra olaja.

Ezek közül a menóra olaja és a vörös tehén kapcsán szerepel az *élechá [hozzád]* kifejezés.

Éppen ez a kettő az, amik tisztaságot fejeznek ki: a **vörös tehén** a **múlt** tisztaságát, mivel megtisztítja az embert a korábbi, spirituális „szennyeződésétől”, míg a **menóra** a **jövő** tisztaságát, azáltal, hogy tisztább megértéshez és látáshoz juttatja az embert.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este** (Budapesten): 17:11-ig.

Szombat kimenetele: 18:17.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Hétfőn és csütörtökön reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:08-ig.

Szombat reggeli ima a Bét Jehuda zsinagógában legközelebb:

JÖVŐ HÉTEN! Március 9-én, szombat reggel 9:00-kor, Vájákhél szombatján.

Sábát sálom! Gut sábesz!

Az OMEK MAGAZIN III. évfolyam 25. számát

Jehuda Simon ben Ávrahám adományozta

Iszer Jozsef ben Jehuda Jekutiél háLévi

emlékének szentelve.

Legyen a tanulásunk, inspirációnk a lelke felemelkedésére!

² Leszámítva Mózes 3., 24:2-t, ahol pontosan ugyanez a parancsolat ismétlődik, a menórával kapcsolatban, amit itt is olvasunk.